

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ปัจจุบันสังคมไทยได้รับผลกระทบจากปัญหาทางคุณธรรม จริยธรรม การยึดค่านิยมเชิงวัตถุนิยมมากกว่าค่านิยมเชิงจิตนิยม การดำเนินชีวิตในสังคมปัจจุบันเป็นไปด้วยความเห็นแก่ประโยชน์ส่วนตัว ต่างมุ่งหวังเอาตัวรอด โดยดำเนินชีวิตตามบทบาทหน้าที่ ที่ตนเองได้รับเป็นไปในลักษณะที่ไม่เหมาะสมกับบทบาทหน้าที่ ที่ตนเองควรยึดถือปฏิบัติตามหลักทางศาสนา (กษมา วรวรณ ฅ อยุธา. 2542 : 1) การศึกษาในปัจจุบันยังขาดมิติทางด้านคุณธรรมอยู่มาก ซึ่งหากสังคมเราเน้นแต่คนเก่งเราก็จะได้คนเก่ง แต่ถ้าหากคนเก่งเหล่านั้นขาดคุณธรรม จริยธรรมเขาจะกลายเป็นคนเห็นแก่ตัว คิดถึงตัวเองมากกว่าส่วนรวม เพราะ โดยปกติแล้วคนเก่งมักไม่ยอมให้คนอื่นเก่งกว่า จึงถือว่าหากเราสอนโดยเน้นให้เด็กเป็นคนเก่งโดยไม่คำนึงถึงเรื่องคุณธรรมก็จะเป็นการสร้างปัญหาให้กับสังคมดังที่เราเห็นกันอยู่เช่นทุกวันนี้ ในทางตรงข้ามการศึกษาจะต้องช่วยให้มนุษย์เป็นคนดีเหมือนสิ่งใด ให้ทุกคนสามารถมีชีวิตที่เต็มไปด้วยความสงบ อยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข การศึกษาไม่ใช่แค่สอนให้เรามีความสามารถในการทำมาหาเลี้ยงชีพเท่านั้น แต่ควรสอนให้เราสามารถมีชีวิตที่สมบูรณ์ คนดีเท่านั้นที่จะคิดช่วยเหลือผู้อื่น สังคม ประเทศชาติ และโลกของเรา คนดีจะเป็นคนเก่งได้โดยอัตโนมัติ เพราะเขาจะขยันมีความตั้งใจเรียน ปราศจากอบายมุข คนดีจึงไม่เสียเวลาชีวิตไปโดยเปล่าประโยชน์ การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์เป็นภารกิจที่สำคัญที่สุดในการพัฒนาประเทศ ฉะนั้นในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ หรือ คน นั้นจำเป็นจะต้องทำเป็นกระบวนการต่อเนื่องตลอดชีวิต โดยเฉพาะในช่วงสิบปีแรกของชีวิต ควรจะได้พัฒนาตนเองในเรื่องการสร้างเสริมค่านิยมเพื่อพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม เพราะจะเป็นช่วงฝังรากลึกยากแก่การเปลี่ยนแปลง ในช่วงหลังของชีวิต (คณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. 2550 : 127)

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ได้กล่าวเกี่ยวกับการจัดการศึกษาว่า ต้องเน้นความสำคัญทั้งความรู้และคุณธรรม การจัดกระบวนการเรียนรู้ต้องบูรณาการด้านต่าง ๆ เช่น ความรู้เกี่ยวกับตนเอง ทักษะทางวิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยี ศาสนา ศิลปวัฒนธรรม ภูมิปัญญาไทย ทักษะในการประกอบอาชีพ และการดำรงชีวิตอย่างมีความสุข เป็นต้น โดยต้องผสมผสานสาระความรู้เหล่านั้นให้ได้สัดส่วนสมดุลกัน รวมทั้งปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม ค่านิยมที่ดีงาม และคุณลักษณะที่พึงประสงค์ไว้ในทุกสาระการเรียนรู้ และให้สถานศึกษาจัดการประเมินผู้เรียน โดยพิจารณาพัฒนาการของผู้เรียน ความประพฤติ การสังเกตพฤติกรรมการเรียน การร่วมกิจกรรม และ

การสอบควบคู่ไป ในกระบวนการเรียนการสอนตามความเหมาะสมในแต่ละระดับ และรูปแบบ การศึกษา (กระทรวงศึกษาธิการ. 2548 : 1) การพัฒนาการศึกษาจึงเป็นเงื่อนไขสำคัญของการ พัฒนาประเทศ ในกรณีนี้ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2552 : 1-2) ได้ประกาศ นโยบายเร่งรัดการปฏิรูปการศึกษา โดยยึดคุณธรรมนำความรู้ สร้างความตระหนักสำนึกในคุณค่า ของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงความสมานฉันท์ สันติวิธี วิถีประชาธิปไตย พัฒนาค้นไทยโดยใช้ คุณธรรมเป็นพื้นฐานของกระบวนการเรียนรู้ที่เชื่อมโยงความร่วมมือของสถาบันครอบครัว ชุมชน สถาบันศาสนา และสถาบันการศึกษาเพื่อพัฒนาเยาวชนให้เป็นคนดี มีความรู้และอยู่ดีมีสุข มี ศักยภาพในการศึกษาต่อและประกอบอาชีพได้

ในปัจจุบันสังคมไทยได้เปลี่ยนแปลงเข้าสู่ยุคไร้พรมแดน ยุคไอที หรือที่เรียกว่า ยุค โลกาภิวัตน์ วิทยาการและเทคโนโลยีทันสมัย มีความก้าวหน้าไปอย่างรวดเร็ว มีความเจริญทางด้าน วัตถุหลายด้านที่เปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตของมนุษย์ให้มีความสะดวกสบายขึ้น เปลี่ยนสังคมจากความ เรียบง่ายไปสู่สังคมที่ซับซ้อน สับสน ความนิยมในวัตถุมีอิทธิพลสูงขึ้น เกิดการแข่งขันในทุกแง่มุม สังคมดั้งเดิมเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว จากครอบครัวขยายที่มีแต่ความอบอุ่น ช่วยเหลือกัน กลายเป็นครอบครัวเดี่ยวที่ขาดความเอื้ออาทรต่อกัน คนในชนบทที่ทั้งถิ่นฐานอพยพหลังไหลเข้ามา ในเมืองใหญ่ที่มีการจ้างงานเพื่อการพาณิชย์ ทำให้เมืองใหญ่เกิดชุมชนแออัด เต็มไปด้วยปัญหา มากมาย ถูกเอารัดเอาเปรียบ เกิดการแก่งแย่งช่วงชิงกันในทุก ๆ ด้าน พ่อและแม่ต้องออกไปทำงาน นอกบ้าน เพื่อหารายได้มาเลี้ยงดูบุตรและเพิ่มฐานะทางเศรษฐกิจของตนเอง ทำให้พ่อแม่ไม่มีเวลา อบรมเลี้ยงดูลูกตามหน้าที่ ต้องจ้างหรือฝากคนอื่นเลี้ยง สามีกรรยาขาดปฏิสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน กลายเป็นครอบครัวเห็นห่าง ถูกขาดความอบอุ่นอันสืบเนื่องมาจากจุดเริ่มต้นของความสัมพันธ์ ที่เปราะบางนำไปสู่เหตุแห่งปัญหา การล่มสลายของครอบครัว ปริมาณการหย่าร้างเพิ่มจำนวน มากขึ้น ส่งผลให้เด็กถูกทอดทิ้งเป็นเด็กเร่ร่อนจรจัด ดิคาเสพติดให้โทษ (มัทนา ไชควรวัดนากร 2547 : 4) รวมทั้งการยอมรับวัฒนธรรมต่างชาติที่เข้ามาตามกระแสโลกาภิวัตน์ โดยขาดวิจารณญาณ คุณธรรม จริยธรรม ที่เคยเป็นเครื่องกำกับควบคุมพฤติกรรมของคนในสังคมดั้งเดิมถูกละเลย หรือ ลืมเลือนจากคนจำนวนมากขึ้น เนื่องจากคุณธรรม จริยธรรมไม่ส่งเสริมความเจริญทางด้านวัตถุ อำนาจวัตถุนิยมจึงมีอิทธิพลแรงกล้าเหนือคุณธรรม จริยธรรมที่ดั้งเดิม จึงมีการดำเนินการทุกวิถีทาง ที่จะได้มาซึ่งวัตถุนิยมไม่ว่าจะเป็นการฉ้อราษฎร์บังหลวง การคดโกง ตีชิงวิ่งราว แม้ในสถานศึกษา ก็ยังมีเด็กเกร หนีโรงเรียน ขกพวกทำร้ายกัน ดิคาเสพติด รวมทั้งการก่ออาชญากรรมต่าง ๆ ซึ่ง นับวันจะทวีจำนวนครั้งและความรุนแรงมากขึ้น ซึ่งส่งผลกระทบต่อคนในสังคมที่ยังคงยึดหลักการ ปฏิบัติตนตามคุณธรรม จริยธรรมที่ดั้งเดิมของสังคมไทย (ทวีป อภิสัทธ. 2549 : 25)

บทบาทหน้าที่ของสถานศึกษาในการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม โดยกระทรวงศึกษาธิการ สนับสนุนให้สถานศึกษาพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมนักเรียนควบคู่กับการพัฒนาทุกด้านอย่างเป็นองค์รวม โดยส่งเสริมการดำเนินงาน โครงการ โรงเรียนวิถีพุทธและรับทุกโรงเรียนที่สมัครเป็นโรงเรียนวิถีพุทธ โดยสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาทั่วประเทศเป็นจุดรับสมัคร ประสานงานและส่งเสริมการพัฒนา อาจกล่าวได้ว่า การเริ่มปลูกฝังรากฐานทางศีลธรรมและจริยธรรมของบุคคล ตั้งแต่ยังเล็กเพื่อเติบโตเป็นผู้มีคุณธรรมในวันข้างหน้า โดยดำเนินการวางแผน เป็นการคิดหรือเตรียมการที่จะพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมนักเรียน มีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน เป็นกระบวนการเรียนการสอนในหลักสูตร กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม การจัดกิจกรรมนักเรียนเป็นการปฏิบัติของนักเรียนเพื่อเสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรมที่โรงเรียน จัดขึ้นอย่างเป็นระบบ เป็นกิจกรรมที่โรงเรียนร่วมกับชุมชนและหน่วยงานอื่นจัดขึ้น เพื่อส่งเสริมให้นักเรียนเข้าร่วมกิจกรรมการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม เช่น แหล่งเรียนรู้ วิทยากรภายนอก หรือ ภูมิปัญญาท้องถิ่น เป็นต้น และการนิเทศ ติดตามผล เป็นการส่งเสริม สนับสนุนหรือให้ความช่วยเหลือ ควบคุม กำกับการดำเนินงานของบุคลากร และวัดผลสำเร็จของการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียน (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. 2544 : 11 – 20)

เมื่อพิจารณาถึงปัญหาคุณธรรม จริยธรรมของเยาวชนคนในชาติเสื่อมลง ปัจจุบันพบว่าสาเหตุหนึ่งที่ทำให้เกิดปัญหาคือ ความเจริญทางด้านวัตถุทำให้มนุษย์ทุกคนเกิดความอยากได้ในสิ่งต่าง ๆ มากเป็นของตนเอง ซึ่งจะได้มาด้วยวิธีใดก็ตาม เมื่อความอยากได้เกิดขึ้น จึงทำให้จิตใจของคนเกิดความ โลก ขาดคุณธรรม จริยธรรม ศีลธรรมและค่านิยมอันดีที่เคยประพฤติปฏิบัติมาเป็นต้นว่า ความซื่อสัตย์สุจริต ความรับผิดชอบ ความขยัน การมีระเบียบวินัย ความเมตตา กรุณา การประหยัด และปัญหาสิ่งแวดล้อม (คู่มือการสร้างเสริมคุณธรรม จริยธรรมและวินัยระดับประถมศึกษา กรมวิชาการ 2541 : คำนำ) ดังนั้น จึงจำเป็นที่จะต้องพัฒนาคนในชาติให้มีความรู้ความเข้าใจ มีความตระหนักและมีจิตสำนึกในการปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม ศีลธรรมและค่านิยม ยึดมั่นในคำสอนของศาสนาที่ตนเองนับถือตลอดไป รัฐบาลได้ตระหนักในความจำเป็นดังกล่าว จึงได้ระบุนโยบายพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 มาตราที่ 6 (ราชกิจจานุเบกษา ฉบับกฤษฎีกา เล่มที่ 116 ตอนที่ 74 ก วันที่ 19 สิงหาคม. 2542 : 8, 9) ว่า “ จะจัดการศึกษาเพื่อให้นักเรียนมีความสมบูรณ์ทั้งด้านร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้และคุณธรรม จริยธรรม และวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข ”

โรงเรียนบ้านกระสังสามัคคี เป็นหน่วยงานหนึ่งที่สมัครเข้าร่วมในโครงการโรงเรียนวิถีพุทธ ตั้งแต่ปีการศึกษา 2548 เป็นต้นมา โดยนำนักเรียนเข้าค่ายคุณธรรม ได้นิมนต์พระคุณเจ้ามาจากวัดควาตึง กรุงเทพมหานคร เป็นวิทยากรในการอบรม ซึ่งก่อนหน้าที่จะมีโครงการนี้

และยังไม่ได้ให้นักเรียนเข้าค่ายคุณธรรมนั้น คณะครูพบว่าพฤติกรรมของนักเรียนมีปัญหาทางด้านคุณธรรม จริยธรรมเป็นอย่างมาก เช่น นักเรียนมักเล่นพนันเตะฟุตบอล ทะเลาะวิวาท ลักขโมย เมื่อมีการเข้าค่ายเพื่อเสริมสร้างคุณธรรมแล้ว พบว่าพฤติกรรมของนักเรียนทางด้านคุณธรรม จริยธรรมดีขึ้นมาก ผู้ปกครอง ชุมชน มีความพึงพอใจมาก (ผลการประเมินจากสำนักงานรับรองมาตรฐานและการประกันคุณภาพการศึกษา. 2549 : 5) ต่อมาโรงเรียนได้รับการคัดเลือกจากสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 2 เมื่อปีการศึกษา 2551 ให้เป็นโรงเรียนคุณธรรมชั้นนำ และการปรับเปลี่ยนกระบวนการบริหารจัดการ การย้ายของบุคลากรครู มีคนใหม่ ๆ ย้ายเข้ามาแทนครูเก่าเป็นจำนวนมาก ทำให้วิธีการทำงานเปลี่ยนไป การกำกับ ติดตามดูแลนักเรียนไม่เป็นระบบ เป็นเหตุให้คุณลักษณะนิสัยของนักเรียนเปลี่ยนไปในทางลบ ส่วนหนึ่งเกิดจากสภาพแวดล้อมที่อยู่ใกล้ตัวของนักเรียนเอง กล่าวคือ นักเรียนมักเล่นเตะฟุตบอลและมีการพนันกันระหว่างหมู่บ้าน เมื่อแพ้ไม่มีเงินจ่ายจะใช้กำลังตัดสินปัญหา และอยู่ใกล้ร้านเกมเด็กหนีเรียนไปเล่นเกม พ่อ แม่ และผู้ปกครองไม่มีเวลาให้การอบรมสั่งสอนเพราะต้องไปทำงานนอกบ้าน หรือไปรับจ้างทำงานที่กรุงเทพฯ ไม่ได้ดูแลพฤติกรรมของนักเรียน หรือผู้ปกครองตามใจนักเรียนเกินไป นักเรียนไม่มีระเบียบวินัย ไม่ปฏิบัติตามระเบียบของโรงเรียน พูดยาไม่สุภาพ เวลาอรับบริการนักเรียนจะแย่งกัน ทะเลาะกัน นักเรียนหนีเรียน ไม่เข้าห้องเรียน ทำให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำลง ทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้

จากเหตุผลดังกล่าวมาแล้ว ผู้วิจัยในฐานะรองผู้อำนวยการ โรงเรียนบ้านกระสังสามัคคี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 2 ซึ่งมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนในโรงเรียน มีความสนใจที่จะศึกษาสภาพและแนวทางการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียน เพื่อเป็นข้อมูลพื้นฐานในการกำหนดกิจกรรมหรือแนวทางในการปฏิบัติ ตลอดจนการแก้ไขปัญหาและปรับปรุง พัฒนาการจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียนให้เกิดประสิทธิภาพต่อไป

ความมุ่งหมายของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียน โรงเรียนบ้านกระสังสามัคคี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 2
2. เพื่อศึกษาแนวทางการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียน โรงเรียนบ้านกระสังสามัคคี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 2

ความสำคัญของการวิจัย

1. ผลการวิจัยจะทำให้ทราบสภาพการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียน โรงเรียนบ้านกระสังสามัคคี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 2
2. ผลการวิจัยจะเป็นข้อมูลนำไปพัฒนาการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียน โรงเรียนบ้านกระสังสามัคคี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 2
3. ผลการวิจัยจะเป็นแนวทางสำหรับโรงเรียนอื่น ๆ ที่สนใจ นำไปประยุกต์ใช้ในการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียนต่อไป

ขอบเขตของการวิจัย

1. ขอบเขตของเนื้อหา

การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาสภาพและแนวทางการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียน ตามนโยบายเร่งรัดการปฏิรูปการศึกษา โดยยึดคุณธรรมนำความรู้ 8 ประการ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. 2552 : 7) โดยเน้นคุณธรรม 4 ประการ ดังนี้

- 1.1 ความซื่อ
- 1.2 ความมีวินัย
- 1.3 ความสุภาพ
- 1.4 ความสามัคคี

2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

2.1 ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ประกอบด้วยบุคคล 3 กลุ่ม คือ ผู้บริหารสถานศึกษา 3 คน ครู จำนวน 24 คน นักเรียนที่เป็นคณะกรรมการสถานักเรียน จำนวน 25 คน ผู้ปกครองนักเรียน จำนวน 320 คน รวมทั้งสิ้น จำนวน 372 คน

2.2 กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ประกอบด้วยผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 3 คน ครูผู้สอน จำนวน 24 คน ซึ่งได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง ส่วนคณะกรรมการสถานักเรียนและผู้ปกครองนักเรียน ได้จากการสุ่มจากประชากร โดยกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างตามตารางของเครจซี่ และมอร์แกน (Kearzy & Morgan ; ย่างในประสิทธิ์ สุวรรณรักษ์. 2542 : 148-149). ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่างคณะกรรมการสถานักเรียนจำนวน 15 คน และผู้ปกครองนักเรียน จำนวน 175 คน รวมทั้งสิ้น 217 คน หลังจากนั้นทำการสุ่มตัวอย่างให้กระจายไปตามช่วงชั้นอย่างมี

สัดส่วน แล้วทำการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) ตามลำดับเพื่อให้ได้กลุ่มตัวอย่างกระจายไปตามกลุ่มประชากรอย่างมีสัดส่วน

3. ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย

3.1 ตัวแปรอิสระ

3.1.1 ตามสถานภาพตำแหน่ง

3.1.1.1 ผู้บริหารสถานศึกษา ครู

3.1.1.2 คณะกรรมการสถานักเรียน

3.1.1.3 ผู้ปกครอง

3.2 ตัวแปรตาม ได้แก่สภาพและแนวทางการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมคุณธรรม

จริยธรรมของนักเรียน โรงเรียนบ้านกระสังสามัคคี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 2

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. **สภาพการจัดกิจกรรม** หมายถึง การปฏิบัติเพื่อให้เกิดการเรียนรู้ และเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมในทางที่ถูกต้อง ดีงาม เป็นกระบวนการพัฒนาผู้เรียนทั้งในด้านความประพฤติ จิตใจ และสติปัญญา

2. **แนวทางการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม** หมายถึง การจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม ใน 4 ประการ คือ ความซื่อสัตย์ ความมีวินัย ความสุภาพ และความสามัคคี (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2552 : 7) คือ

2.1 **ซื่อสัตย์** หมายถึง ความตั้งใจเพียรพยายามทำหน้าที่การทำงานอย่างต่อเนื่อง สม่ำเสมอ อดทน ไม่ทอดทิ้งเมื่อพบอุปสรรค ความซื่อสัตย์ต้องปฏิบัติควบคู่กับการใช้สติปัญญาแก้ปัญหาจนเกิดผลสำเร็จตามความมุ่งหมาย

2.2 **มีวินัย** หมายถึง การยึดมั่น ในระเบียบแบบแผนข้อบังคับ และข้อปฏิบัติ ซึ่งมีทั้งวินัยต่อตนเองและวินัยทางสังคม

2.3 **สุภาพ** หมายถึง ความเรียบร้อย อ่อนโยน ละมุนละม่อม มีกริยามารยาทที่ดีงาม มีสัมมาคารวะ

2.4 **สามัคคี** หมายถึง ความพร้อมเพรียงกัน ความกลมเกลียวกัน ความปรองดองกัน ร่วมใจกันปฏิบัติงานให้บรรลุผลตามที่ต้องการ เกิดงานอย่างสร้างสรรค์ ปราศจากการทะเลาะวิวาท ไม่เอาเปรียบ เป็นการยอมรับความมีเหตุผล ยอมรับความแตกต่างหลาย ๆ ทางความคิด

3. **โรงเรียน** หมายถึง โรงเรียนบ้านกระสังสามัคคี อำเภอห้วยราช สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 2

4. **ผู้บริหารสถานศึกษา** หมายถึง ผู้อำนวยการโรงเรียน และรองผู้อำนวยการโรงเรียน บ้านกระสังสามัคคี อำเภอห้วยราช สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 2

5. **ครู** หมายถึง ครูผู้ปฏิบัติการสอน โรงเรียนบ้านกระสังสามัคคี อำเภอห้วยราช สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 2

6. **นักเรียน** หมายถึง นักเรียนที่เป็นคณะกรรมการสภานักเรียน โรงเรียนบ้านกระสังสามัคคี อำเภอห้วยราช สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 2

7. **ผู้ปกครองนักเรียน** หมายถึง บิดามารดา หรือผู้มีหน้าที่ปกครองดูแลนักเรียน โดยความเห็นชอบของบิดามารดา